

Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΧΙΛΛΕΑ ΠΡΕΣΒΕΙΑ
ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΥΒΑΤΟΥ
(ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ Ι (1) 170)

Εις τὴν βραψφιδίαν Ι τῆς Ἰλιάδος στ. 165 κέ. ἀφηγεῖται ὁ Ὅμηρος ὅτι κατὰ πρότασιν τοῦ Νέστορος οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπεφάσισαν νὰ ἀποστελοῦν εἰς τὸν Ἀχιλλέα πρεσβεῖαν, διὰ νὰ πείσῃ αὐτὸν νὰ μετασχηῖ ἐκ νέου τῶν μαχῶν. Διὰ τὴν ἀποστολὴν αὐτὴν ἐξελέγησαν ὁ γέρον Φοῖνιξ, ὁ τοῦ Ἀχιλλέως παιδαγωγός, ὡς ἀρχηγός τῆς πρεσβείας, ὁ Αἴας καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, ἔτι δὲ καὶ οἱ κήρυκες «Ὀδῖος τε καὶ Εὐρυβάτης» (Ι 170). Ἡ παρουσία τῶν κηρύκων δίδει ἐπίσημον χαρακτῆρα καὶ δὴ πολιτικὸν εἰς τὴν πρεσβεῖαν, ἀφοῦ μεταξὺ τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν τῶν θεῶν πάντοτε διατελούντων, ἦτο καὶ νὰ διαχωρίζωσι τοὺς διαμαχομένους. Ἐκ τῶν δύο ὡς ἄνω κηρύκων τὸ ὄνομα τοῦ Ὀδίου (*) εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν ἀπαντᾷ, ἐνῶ ἀντιθέτως τὸ ὄνομα τοῦ Εὐρυβάτου συναντᾶται ἐν Α 320, Β 184 καὶ ἐν Ὀδυσσεΐ τ 244, ἔνθα «describitur forma eius» (*).

Ἡ Ἰλιάς γνωρίζει δύο Εὐρυβάτας, ὧν ὁ μὲν εἰς εἶναι ὁ κῆρυξ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὁ δ' ἕτερος εἶναι ὁ κῆρυξ τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ὁ Εὐρυβάτης, κῆρυξ τοῦ Ἀγαμέμνονος, φέρεται μὲ τὸ ἀξίωμα τοῦ κήρυκος ὁμοῦ μὲ τὸν Ταλθύβιον εἰς τὸ Α 320 τῆς Ἰλιάδος, ἔνθα σαφῶς τὰ σχόλια (*) Α καὶ L καθορίζουσι τὴν συνωνυμίαν μὲ τὸν Εὐρυβάτην τοῦ Ὀδυσσεῶς, οὐτινος τὸ ὄνομα παρουσιάζεται τὸ πρῶτον ἐν Β 184, ἔνθα λεπτομερῶς ὁ ποιητὴς τὸν καθορίζει ποιούμενος χρῆσιν τοῦ ἐπιθέτου Ἰθακήσιος, τὰ δὲ σχόλια ALD γράφουσιν «ἡ διπλῆ, ὅτι καὶ ἕτερος Εὐρυβάτης ὁμώνυμος Α, ἕτερός ἐστιν οὗτος παρὰ τὸν Ἀγαμέμνονος, οὗ ἐμνήσθη ἐν τῇ Α 320. Ἐκαστος γὰρ τῶν βασιλέων εἶχεν ἰδίους

1) Ἡ βραψφδία, ἡ κατὰ τὸν Εὐστάθιον Θεσσαλονίκης πᾶν ἀναγώνιος καὶ πολλὴν ἔχουσα δύναμιν δικανικῆς ῥητορείας, ἐπιγράφεται Δ ι τ α ι, διότι οἱ Ἑλληνες ἀποστείλαντες πρεσβεῖαν ἐ λ ι τ ᾶ ζ ο ν τ ο (=ἰκέτευον) τὸν Ἀχιλλέα πρὸς συμμαχίαν.

2) Ἄλλος εἶναι ὁ Ὀδῖος ὁ τῶν Ἀλιζῶνων ἡγεμὼν (Β 856), τὸν ὁποῖον ἐφόνησεν ὁ Ἀγαμέμνων (Ε 39). Οἱ Ἀλιζῶνες εἶναι λαὸς ἄγνωστος, διὸ καὶ ὑπάρχουσι διάφοροι γραφαὶ «Ὀλιζῶνες, Ἀλιζῶνες, Ἀλαζῶνες, Ἀμαζῶνες, Χάλυβες, Χαλδαῖοι, Ἀλιθῆς, Ἀλόπης».

3) «I n d e x n o m i n u m e t r e r u m» ἐν τῇ ἐκδόσει Dindorf τῆς Ὀμήρου Ἰλιάδος.

4) Immanuelis Bekkeri, Scholia in Iliadem Berolini 1. 825 (Α 320) Εὐρυβάτην ὅτι καὶ ἕτερος Εὐρυβάτης Ὀδυσσεῶς κῆρυξ (Β 184), ἡ δὲ ἀναφορὰ πρὸς τὰ περὶ Πυλαίμενους «Ἰλ. Ε 576» Πρὸλ. Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης (ὑπομνήματα εἰς Ὅμηρον) : «Ταλθύβιον γὰρ τινα καὶ Εὐρυβάτην κήρυκα τοῦ Βασιλέως φησὶ καὶ ὀτρηροὺς θεράποντας, ὁ ἐστὶ σπουδαίους, παρὰ τὸ ὀτρύνω ἢ ἀπὸ τοῦ Τρῶ τὸ δειλιῶ καὶ συστέλλομαι πλεονασμῷ τοῦ Ο. Παρήκται δὲ Ταλθύβιος μὲν ἀπὸ τοῦ θάλλειν κατὰ τὴν βοήν, οἶνε! Θαλθύβιος· Εὐρυβάτης δὲ παρὰ τὸ Εὐρὸ - βά- ζειν. Καὶ ἐν Ὀδυσσεΐ δὲ κῆρυξ ὁμοίως Εὐρυβάτης Ἰθακήσιος».

κήρυκας (6) D». Κατόπιν τῶν ὡς ἄνω εὐλόγως τίθεται τὸ ἐρώτημα : Ὁ Εὐρυβάτης τοῦ I 170 εἰς ποῖον ἀνήκει, εἰς τὸν Ἄγαμέμνονα ἢ τὸν Ὀδυσσεά ; Τὸ ὅτι βεβαίως ἐν B 184 ὁ ποιητὴς ποιεῖται διάκρισιν τοῦ Εὐρυβάτου τοῦ Ὀδυσσεώς διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ἐπιθέτου «Ἰθακῆσιος», αὐτὸ εἶναι ἰσχυρὸν τεκμήριον, ἵνα πιστεῦσῃ τις ὅτι ὁ Εὐρυβάτης τῆς πρὸς τὸν Ἀχιλλέα πρεσβείας εἶναι ὁ τοῦ Ἄγαμέμνονος, διὸ καὶ πολὺ ὀρθῶς ὁ Pierron γράφει (6) «Si c'est l' Eurybate d' Ulysse même difficulté» πάντες δὲ οἱ μέχρι σήμερον ἐκδίδται τοῦ Ὀμήρου θεωροῦσιν αὐτὸν ὡς κήρυκα τοῦ Ἀτρείδου, ὁ δὲ «Index nominum et rerum» τοῦ Δ' τόμου τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ὀμήρου εἰς τὴν σειρὰν Budé (σελ. 186) ἔχει : «Eurybate (Εὐρυβάτης), Héraut d' Agamemnon (I, 320. IX 170)». Ὁμοίως σημειοῦσι καὶ οἱ ἐκδίδται τοῦ Ὀμήρου Pierron, Dindorf καὶ Μιστριώτης. Σημειωτέον ὅτι καὶ ὁ Ζηνόδοτος (7) εἶχε κάμει σύγχυσιν, ὡς γίνεται φανερὸν ἐκ τῆς διπλῆς τελείας τῆς σημειουμένης εἰς τὸν στίχον τοῦ χειρογράφου τῆς Βενετίας. Τὴν διαφορὰν αὐτὴν ἀποκατέστησεν ἡ σημείωσις τοῦ Ἀριστάρχου (8) ἔχουσα οὕτω : «ὅτι καὶ ἕτερος Εὐρυβάτης, Ὀδυσσεώς κήρυξ, ἢ δὲ ἀναφορὰ πρὸς Πυλαιμένεα» (9). Ἀλλὰ τὰ σχόλια (10) BL γράφουσιν ἐν I 170 : «κηρύκων : καὶ κήρυκες συμπαραγίνονται, ἵνα δηλωθῇ ὅτι δημοσία ἢ πρεσβεία ἐστίν. Ταλθύβιος δὲ οὐ πέμπεται, ὅτι Ἄγαμέμνονός ἐστιν ὑπηρέτης». Ἄφου λοιπὸν ἡ πρεσβεία ἦτο ἐπίσημος καὶ ὁ Ταλθύβιος «οὐ πέμπεται ὅτι Ἄγαμέμνονός ἐστιν ὑπηρέτης», τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὸν Εὐρυβάτην, διότι «τῶ οἱ ἔσαν κήρυκες καὶ ὀτρηρῶ θεράποντες» (A 321) τοῦ Ἄγαμέμνονος χρησιμοποιηθέντες ὑπ' αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπαγωγὴν τῆς Βρισηίδος ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ Ἀχιλλέως, ὃν οἱ δύο κήρυκες εὔρον κατὰ τὴν μετάβασιν τῶν «ἤμενον παρὰ τε κλισίῃ καὶ νηὶ μελαίνῃ» (A 329). Τὸ ἐπιχειρήμα, ὅπερ ἤθελέ τις φέροι ἐρειδόμενος εἰς τὰ ὑπὸ Εὐσταθίου τοῦ Θεσσαλονικέως γραφόμενα ἐν I 170, ὅτι δηλαδὴ ὁ κήρυξ Εὐρυβάτης τῆς πρὸς τὸν Ἀχιλλέα πρεσβείας εἶναι ὁ τοῦ Ἄγαμέμνονος, «ἵνα δόξῃ δι' αὐτοῦ (δηλ. τοῦ Εὐρυβάτου) καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς παρῆναι τῇ πρεσβείᾳ», οὐδόλως εὐσταθεῖ, διότι ἡ ἐκ νέου ἐμφάνισις ἐνώπιον τοῦ Ἀχιλλέως ἐνός ἐκ τῶν δύο κηρύκων τοῦ ἤθελεν ἐξοργίσει τὸν Ἀχιλλέα, ὅστις εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν κηρύκων ἐν τῇ σκηνῇ του διὰ τὴν ἀπαγωγὴν τῆς Βρισηίδος διετήρησε στάσιν τὰ μέγιστα ἄψογον ἔναντι τῶν κηρύκων ἀποκαλέσας αὐτοὺς κατὰ τὸν γενόμενον χαιρετισμὸν «Διὸς ἀγγέλους ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν» (A 334) καὶ εἰπὼν ὅτι οὐδόλως μνησικακεῖ πρὸς αὐτοὺς «οὐ τί μοι ὕμεις ἐπαίτιοι, ἀλλ' Ἄγαμέμνων» (A 335), οἵτινες ὁμοῦς εὐθὺς ὡς ἔφθασαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως «στήτην, οὐδὲ τί μιν προσεφώνεον οὐδ' ἐρέοντο» (A 332) λόγῳ φόβου καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν βασιλέα (τῶ μὲν ταρβήσαντε καὶ αἰδομένῳ βασιλεῖ A 335). Ἀλλ' αὐτὸ οὐδόλως σημαίνει ὅτι ἡ διὰ δευτέραν φορὰν ἐμφάνισις εἰς τὴν σκηνὴν τῶν αὐτῶν κηρύκων δὲν ἤθελεν ἐξοργίσει τὸν Πηλεΐδην, ὃν τόσον εἶχεν ἀτιμάσει ὁ εὐρυκρέων Ἄγαμέμνων «ἐλὼν τὸ γέρας» (A 356), ὥστε αὐτὸς «δάκρυ χέων ἐτάρων ἄφαρ ἔζετο νόσφι λιασθεῖς, θῖν' ἐφ' ἄλλος πολίτης, ὀρόων ἐπ' ἀπείρονα πόντον» πολλὰ δὲ μητρὶ φιλῆ ἠρή-

5) Immanuelis Bekkeri, ἐνθ' ἄνωτέρῳ (B 184). Πρβλ. Εὐσταθίου Θεσσαλονικέως (Ἰπομνήματα εἰς τὴν Ὀμήρου Ἰλιάδα) «Τὴν δὲ ἐκόμισε κήρυξ Εὐρυβάτης Ἰθακῆσιος, περὶ οὗ ἐν τοῖς εἰς τὴν Ὀδυσσειαν πλατύτερον εἴρηται. ἕτερος οὗτος καθ' ἃ καὶ προγράφεται, παρὰ τὸν ὑπουργοῦντα τῷ Ἄγαμέμνονι. Ὁ δ' αὐτὸς Ὀδυσσεὺς καὶ τοῦ Ἄγαμέμνονος ἀντίος ἐλθὼν ἐφθέγγετο μὲν οὐδ' ὀλωεὺς οὐδὲν, ἐδέξατο δ' αὐτοῦ τὸ σκῆπτρον, σὺν τῷ ἔβη κατὰ νῆας Ἀχαιῶν, ποιήσων ἃ ἔμελλε ποιήσειν μικροῦ καὶ ἀφανπάσας τοῦ θασιλέως τὸ σκῆπτρον, δι' ὅπερ οὐδ' ἐκεῖνος καιρὸν εἶχε λαλῆσαι εἰ πρὸς αὐτόν, εἰ μὴ που τυχὸν κατὰ τὸ σιωπώμενον».

6) Alexis Pierron «Iliade d' Homere» Paris 1869, φηγίον I, σημείωσις.

7) A. Pierron, ἐνθ' ἄνωτ., φηφ. A 320, σημείωσις.

8) A. Pierron, ἐνθ' ἄνωτ. A. 320, σημείωσις.

9) Πρβλ. Ἰλ. E. 576. Ἰδὲ καὶ σημείωσιν ἐν XIII 658—659 τῆς ἐκδόσεως A. Pierron.

10) Immanuelis Bekkeri, ἐνθ' ἄνωτέρῳ.

σατο χεῖρας ὀρεγνύς» (Α 350). Πρὸς δὲ τούτοις ἢ πρὸς τὸν Ἀχιλλεῖα ἀποσταλείσα πρεσβεία ἔπρεπε νὰ θεωρηθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως ὡς δημοσία πρεσβεία τῶν Ἀχαιῶν καὶ ὄχι ὡς πρεσβεία προσωπική τοῦ Ἀγαμέμνονος, διότι ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει πῶς θὰ ἠδύνατο νὰ ἀπαλλαγῆ τοῦ θυμοῦ τοῦ ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ δὴ εἰς μίαν τόσοσιν κρίσιμον στιγμήν, καθ' ἣν ὁ Νέστωρ ὑποδεικνύει «τάχιστα ἐς κλισίην Πηληιάδεω Ἀχιλλῆος» (I, 165) νὰ ὑπάγωσιν οἱ τὴν πρεσβείαν ἀποτελοῦντες; Ἐκ τῶν ὡς ἄνω δῆλον γίνεται ὅτι ὁ Εὐρυβάτης τῆς πρεσβείας πρὸς τὸν Ἀχιλλεῖα εἶναι ὁ τοῦ Ὀδυσσεῶς κῆρυξ, ὁ ἐν Β 184 ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ καθοριζόμενος ὡς Ἴθακήσιος, καὶ ὄχι ὁ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὡς μέχρι τοῦδε πιστεύεται. Καὶ πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς γνώμης μου αὐτῆς ἔρχεται ὁ σχολιαστής, ὅστις ἐν τῇ λέξει Εὐρυβάτης τοῦ I 170 γράφει: «Εὐρυβάτης: ἡ διπλῆ ὅτι οὗ τὸν Ἀγαμέμνονα (*Ιλ. Α 320) ὑποληπτέον νῦν λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸν Ὀδυσσεῖα (Β 184), ἐπεὶ κἄν ἐξωργίσθη, τῆς δι' αὐτοῦ γενομένης ἀφαιρέσεως ὑπομνηθεὶς Α». Καὶ ἀναμφιβόλως ὁ Ὀδῖος δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν κῆρυκα τοῦ Αἴαντος, διότι κατὰ τὸν σχολιαστήν (11) (I 170) «καὶ κῆρυκες συμπαραγίνονται, ἵνα δηλωθῆ ὅτι δημοσία ἡ πρεσβεία ἐστίν».

11) Immanuelis Bekkeri, ἐνθ' ἀνωτέρω.